

Šejla Šehabović

SEDAM PJESAMA I JEDNA PRIČA

Lost in translation

Najbolje šutim
u gradskom prijevozu
dok autobus klizi
kraljevskom švedskom cestom
iz Uddevälle u Torp.
Četverogodišnje Arapče
zatrčava se svijetu između nogu
cima nas za rukave
i halače na sav glas.
Ovdje sva djeca moraju sjesti.
Ne ustaje se starijima.
Vjerovatnije je da će se pri kočenju
srušiti neko od metar
nego da će kleknuti koljeno starcu.
Logično.
Tariq!
više majka
Zatim joj dodije i stane kucati sms.
Svi trpe derište.
Na djecu se tu ne galami,
a trebalo bi,
želim nekome reći,

no ne znam jezik
i nemam kome.
Nadalje,
vjerovatnije je da djecu ne treba prepadati
nego da nam ona ne trebaju smetati.
Logično.
Najbolje šutim
dok arapska majka zaboravlja na Tarika
a ja mu ne mogu reći da mi sjedne u krilo
jer ne znam švedski ni arapski
a i nisam sigurna da se to ovde smije.
Gdje šutnja moja i logika tuda imaju smisla.
Sve dok
Plavokosi vozač crvenog lica
Ne zakoči,
Ustane
i iz sveg glasa ne zaurla na dijete,
marškajući ga na njegovo mjesto.
U bradu sebi
zatim rekne:
Majku ti dječiju jebem!
Na jeziku
koji je toliko moj
Da gore ne može biti.

*Ćursi-dova*¹

Gluhonijema žena na zagrebačkom
kolodvoru
pruža mi plastičnog anđela koji mi može stati
u dlan.

On košta deset kuna.
(piše na kartici koju stavlja na sto)

Nemam kud staviti tu stvar.
S njegovih krila i oko lire
runi se zlaćani premaz.
Ovo je najgori trenutak da zaprljam ruke.

Nosim gomilu stvari.
S mukom pronalazim deset kuna
(milostinju dijelim kad god nisam u
prevelikoj žurbi)
Pružam joj pare
Žurim

Žureći dajem kovanice
i guram plavičastog prozirnog anđelka
u ruke žene koja me ne čuje
niti mi odgovara.

Sve traje samo tren:
ne mogu joj se otrgnuti,
uporno mi u dlan kojim sam joj pružila novac
ugurava minijaturno bespolno biće
i mumla, sramotno mumla...

Grozno mi je.

Žurim. Puna sam stvari. Ovdje je neugodno.

Gluhonijema žena iz džepa vadi papir
i običnom olovkom na njemu
nažvrlja nešto.

U obje ruke mi gurne papir
i providnog anđela u suknjici.

1 255 ajet 2. sure Kur'ana. U bosanskoj tradiciji uči se pred put i mnogi je poznaju kao "putnu dovu".

Još jednom rezignirano zamumla
i okreće mi leđa
za ruku vodeći sitnu,
plavušastu djevojčicu
koju tek tada vidim
a znam,
sve vrijeme je čeka.

U autobusu
iz džepa
posve ulijepljenog zlatnom prašinom,
izvadim otrgnuti komad papira
i čitam:
ne prosim.
prodajem anđele.

Hitchcock

Dva dana boravim na aerodromu

Natrag u Sarajevo s komadom papira,
u Beču mi ukrali pasoš.

Gestapovac u austrijskoj policiji pitao me
za materino djevojačko ime
Ja bolje od njega govorim engleski
I ne bojim se policije
On je veći od mene
Ali ja znam prezimena žena u mojoj porodici,
za pet generacija unazad.

Brzo me pustio

Ne odustajem

Policajka na granici mi objašnjava proceduru:
krivična prijava protiv mene;
u našu zemlju niko ne ulazi bez dokumenata

Osim prostitutki

Dan poslije donesu mi pasoš
I ja opet hoću da idem
Sreća: nikom ne treba bosanski pasoš –
kradljivac ga je bacio u Zürichu

Izgledam suviše evropski
zamišljam kako se tat čudi nad pasošem
u kojem su sve vize istekle,
a ova posljednja kratko traje

Ja ipak idem
Stisnem pasoš sa jednom važećom vizom,
ponovo kupljenu kartu
i krivičnu prijavu protiv mene
Sve imam

Izgledam evropski
Niko me ne zna

Dobro govorim engleski,
kaže mi pirgavi Irac u tranzitu
Pričam mu kako
iz Sarajeva
nismo poletjeli na vrijeme
Milion ptica slijetali su na pistu
nisu odustajale

Svi su ih tjerali:
momci sa crvenim svjetlima,
motori,
automobili,

avion je dva puta kružio po tlu:
svaki put su se vratile

Zamišljala sam kako
avion u velikom ubrzanju
nalijeće na krvava ptičija tjelesa
kljunovi i perje ostaju na staklu pilotske
kabine
nebo je uvijek bilo njihovo
ko zna odakle su došle
ne odustaju
sad hoće zemlju

Imam još sat vremena
jer sam zakasnila na let
Ptice su slijetale na pistu neprestano
Kažem Ircu
koji me časti kafom

Hvala.
Znam da izgledam evropski
Ahaa
Teško je s bosanskim pasošem
Jeste,
U Bosni su male plate
Nije strašno
Znam da ima načina da odem odavde

Pardon
odande

Svejedno
Ne odustajem

A nisam znala da ptičije kosti mogu
uzrokovati pad aviona
Ja sam mislila da neko želi spasiti ptice

Kako napraviti narativ o silovanju?

Kad govori o slikama
Života kojih se sjeća
O sjećanju, za koje
tvrdi da nije narativ
nego da je izvan jezika,
slike, samo slike,
slike koje dolaze,
slike što se vraćaju,
uvijek iste slike,
govori Jana. Njen desni
dlan, ritmično, kad god
izgovori riječ *slika*,
poleti prema licu.
Bljesak otvorenog dlana –
slike, govori Jana:
sijevne otvoreni desni dlan
i glava joj se trzne natrag,
kao da je slike što dolaze
i vraćaju se
munjevito šibaju u lice

I ja ne mogu, sve i da hoću, zaboraviti

Na željezničkoj stanici u Bradini
U gluha doba
Željezničar u plavoj odori
Dočekuje vozove Federacije

Iz Titinog doba.

Kad prodem
On ostavi zelenu lampu,
I u drvenoj kancelariji na vjetrometini
Uz crni telefon sa teškom slušalicom i
Kablom kao feder
Na oguljenom stolu
Svu noć
Sa duhom Zaima Muzaferije
Igra šaha.

Sveta stolica

Danima je umirao Papa.
Niko mu nije htio reći da je mrtav
Sto i sedamnaest kardinala vrebalo je na Svetu
stolicu
U sjedećem stavu
Kakvi su to ljuudi?! govorio je Papa, u
Sarajevu, nakon rata
Kretao se u čudnom vozilu
a kratke rečenice na našem jeziku izgovarao
je bez problema, osim otezanja
Prvo, sigurno, zbog slavenskog porijekla
a drugo zbog godina.
Ne znam zašto mi je žao Pape,
On nikome nije mogao biti djed, ali, eto, tad –
kad je stigao u Sarajevo, (a bilo je to tik nakon
rata)
Htio je poljubiti zemlju. Zemlje su mu
navadili u jednu bijelu kutiju
i prinijeli ustima, kao tanjir.
Bio je star i nije se mogao sageti.
Iznijeli su ga iz čudnog vozila i stavili na
veliku stolicu
u kojoj se izgubio poput punjene igračke.
Zatim su ga odvezli dalje.
Moj kolega s posla tvrdi da novoga papu
posjédaju na šuplju stolicu
kako bi ga kardinali, redom, opipali odozdo.
To, valjda, od kada im se potkrala **papisa**.
U Sarajevu su *ljuudi* skoro zaboravili rat
a on se vratio u neslavene

Koji su mu priključili infuziju zbog
insuficijencije
i doveli sto i sedamnaest kardinala
a zatim se skupljali na trgu Svetoga Marka
i niko mu nije htio reći da je mrtav.
Star je bio Papa i Slaven je bio Papa, drugačiji
od svih prije njega
Toliko star da je mogao biti nečiji djed – a
nije. Bio, ničiji.
Ruke su mu se tresle i glava mu je padala na
jednu stranu tada, u Sarajevu, nakon rata
Tada je još mogao sjesti
Bio je, dakle, živ.

Nudizam

U zbornici nas je puno
za vrijeme pauze.

Ljenčarim nad papirom.

Sunce se bijesno nadviruje
iza poderanih roletni.

Nad ovim stihom
plav ševak s prstena stare kolegice
malo-malo, pa zapliva.

Šta pišeš?

Zaviruje. I prstima, traži.

Nisam više sigurna u norme
socijalnog ponašanja.

Tako se rijetko ljutim da sve više u sebi, ležeći,
šutim.

U jednoj se knjizi veli
kako na nudističkoj plaži
ljudi pri čitanju okreću jedni drugima guzice
kako bi od susjeda
sakrili naslov knjige.

Mučnina

Ovoga puta dočekala me gotovo ljubazno. Sestra mi je otvorila vrata prema njenom licu. Osmijeh kojim me susrela ličio je na osmijeh olakšanja.

Nadam se da nam možete pomoći. Gospođa bi trebala prevodioca.

Tek sad vidim sredovječnu Romkinju na stolici pored doktorice. Ona govori mojim jezikom a socijalnoj službi je promaklo da joj obezbijedi pomoć. Zato prevodim: *Vaš problem nije ginekološki. Trebali biste uraditi testove koji bi pokazali stanje vašeg...* Tada shvatam da ne znam kako se na našem jeziku kaže **bukspottkörtel**. Objašnjavam joj gdje se organ nalazi. I kamo treba otići na testove. Nadam se da me razumjela. Nadam se da sam ovdje nekome od koristi. Nadam se da ću sada ja doći na red. Moja doktorica ispraća Romkinju koja

govori mojim jezikom. U do vratku se ova okreće i stavlja obje ruke na doktoričin napuhani stomak:

Muško dijete da rodiš, ko jabuku!

Doktorica zaprepašteno gleda u mene. Sad ne treba da prevedem jezik, nego i samu Ciganku. Te nas tri razgovaramo:

Ona kaže da vam želi da rodite muško dijete. To u biti znači da ste joj dragi.

Kažite joj da mi spol djeteta nije bitan.

Ne, ne, muško, muško!

Zatim se sve tri smijemo, svaka zato što je druge dvije ne razumiju. Moja trudna doktorica zatvara vrata za pacijenticom i predlaže mi da ovoga puta zaboravimo na pregled i da mi konačno napiše uputnicu za psihologa. Doktori u švedskoj puno polažu na razgovore s pacijentima. Prije svakog pregleda, ona me pažljivo ispituje i provjerava šta mislim o svom tijelu. I svaki put me podsjeća kako sam posljed-

nji put na pregledu bila prije samo dvadeset i osam dana, te da mi ciklus još nije niti izostao.

Problem je u tome što ja ne mislim ništa o svom tijelu. I što dobro znam da moj ciklus treba da se dogodi baš danas. Potrebno mi je samo da ona navuče svoje gumene rukavice, da osjetim metal namazan lubrikantom duboko unutra, tamo gdje ona zna i vidi da nema ničega. Potrebno mi je da mi ona to *kaže*.

Odgadamo pregled za sljedeći mjesec, odgađamo i psihologa. To je kompromisno rješenje – ona se rješava mene, ja psihologa. Meni, međutim, predstoji još jedan mjesec mučnine.

Mučnine za koju mi svi govore da nije trudnička. Za koju se i ja također, neprekidno i uvijek iznova, nadam da nije takva.

Večeras je Jonas prvi put za tri godine našeg zajedničkog života izgubio živce. Pričala sam mu o pregledu koji se nije dogodio. Rekao mi je da civilizirani svijet *to moje* zove opsesija, i da sam davno trebala potražiti pomoć. Ja sam rekla kako meni ne treba pomoć nego drugi ginekolog.

Jonas je inače tih i nježan. Ni on ne želi dijete, samo što, kako vrijeme prolazi, i pokazuje se kako ga ja još više ne želim, nešto u njemu s gađenjem odbija moje strahove. Sve češće mu ne spominjem preglede ni ginekologa. Tablete za kontracepciju sada držim u novčaniku a ne u kupatilu. Znam da ih ne želi vidjeti. A i zato da budu uz mene, kud god da krenem.

Sutra idemo na festival. Trudimo se pratiti ovdašnje festivale, zato što oboje volimo muziku, a i da izađemo iz rutine svakodnevice, pobjegnemo od posla i od kuće, barem na nekoliko dana.

Prošle godine bili smo na Hultsfred-u. Već drugog dana pala je kiša i šator nam je bio dopola napunjen vodom. Jonas više voli muziku a ja osjećaj slobode koji donosi spavanje u šatorima i život na otvorenom. Jedne smo se noći vratili sa svirke u gluho doba, šator nam je bio razrezan

pravilnim polukružnim rezom kroz koji se vidjelo unutra i kroz koji je moglo ući čitavo ljudsko biće. Jonas je bio užasnut i nije se smirio dok nije prevrnuo svaku stvarčicu koju smo imali u šatoru. Iznosio je van vreće za spavanje, šolje za kafu, moj nakit i odjeću. Nije progovorio čitava dva sata, dok i posljednja stvar (ništa nije bilo ukradeno, a to ga je posebno slušivalo) nije bila pregledana sa svih strana i dok ih nije, barem po jednom svaku, pomirisao.

Tek tad je uzdahnuo, onako kako uzdišu ljudi nakon onih velikih strahova od kojih se pomjera misao i disanje staje na trenutak, trenutak poslije kojeg ništa na ovom svijetu više neće biti isto.

Hvala Bogu, nije Bajsmannen!

Ne znam kako da prevedem **Bajsmannen**. Govno-čovjek. Govnar. Čovjek-Govno. Bajsmannen ulazi ljudima u šatore za vrijeme festivala, razreže ulaz u vlastitoj veličini, uđe i posere se nasred šatora. Bajsmannen to radi na svim muzičkim festivalima koji se održavaju u Švedskoj. Na svakom festivalu, gdje god ima ljudi u šatorima, postoji barem jedan kojem se Govnar posrao ili barem nekoliko njih koji su čuli za nekoga čiji je šator razrezan i onečišćen na taj način. Neki tvrde da poznaju Bajsmannena, da radi u nekoj prodavnici muzičkih instrumenata u Göteborgu. Ima ih koji vjeruju u više Bajsmannena – ili u to da Govnar ima jatake, saradnike na zajedničkoj ideji, jer, teško bi bilo objasniti toliki izmet koji se pojavljuje na baš svim mjestima gdje ima muzičara i šatora i u baš svako vrijeme u kojem se širom Švedske svira.

Ja sam se te noći, poslije nebrojenih dana u kojima su počinjale moje mučnine, prvi put nasmijala.

Jonas misli kako ponekad imam bolstan smisao za humor. Ponekad bih voljela da mu na neki način prevedem razloge zbog kojih mi je priča o Bajsmannenu beskrajno zabavna, a ponekad uviđam kako to nema nikakvoga smisla. Jonas misli da

je to smiješno koliko i Top Lista Nadrealista – i da humor koji se ne da objasniti uopće i nije humor. Jonas misli da je kod mene *to moje, bosansko*.

Inače, *bosanskoga* ja gotovo uopće i nemam. Jezik sam zapamtila zbog tetke, koja je uporno odbijala da dopusti da ostajem u produženom boravku poslije škole i vodila me sebi, u stan koji je dobila od socijalnog. Isto je tako uporno odbijala da nauči švedski. Postojale su knjige koje su dobivali odrasli useljenici i one za djecu.

Na kuhinjskom stolu, tamo gdje je tetka uz sami prozor, koji joj se činio prevelikim, da bi ga barem djelimično zaklonila, posadila cvijet za koji je tvrdila da se zove *švaler* i da je istog takvog imala kod kuće u Jajcu, bile su naslagane gomile knjiga sa švedskom gramatikom koje nikada nije otvarala i nekoliko njihovih, ilustriranih. Pored svake slike bila je strelica koja je pokazivala na riječ u švedskom jeziku na koju se slika odnosi. Najčešće sam otvarala dio o ljudskom tijelu. Tu su, na dvije strane velikog formata bila naslikana dva tijela – žensko i muško – dva rastvorena tijela kroz koja su se vidjeli ljudski organi.

U tijelu žene koja je imala potpuno bezizražajno i skandinavski nenametljivo lice bile su nacrtane raznolike spirale i komadi mesa a strelice su tumačile: *njure, tolvfingertarm, magsäcken, livmoder...*

Moja najveća želja bila je da zapamtim riječi ispisane na te dvije otvorene stranice. Razmišljala sam o tome kako postoje ljudi koji znaju obje stranice, svaku riječ pojedinačno. Najvećom srećom sam smatrala, i vjerovala da je potpuno nedostižno, zapamtiti sve riječi iz ilustriranog rječnika. Pokušavala sam o tome, dok smo zajedno sjekale luk za burek, koji je ona, uz tužaljke o tome kako je ovdje nemoguće išta razviti sa ovakvim brašnom pripremala sva-ke sedmice, razgovarati s tetkom:

Možda bi bilo dobro da barem sa mnom učiš švedski iz ovog dječijeg rječnika?

Jebem ja to!

Gledala sam u njenu kosu, koja je ispadala iz pundže i u loknama se treskala iznad zdjelice s lukom.

A tetka, jel se kaže *ilustrirani* ili *ilustrovani* rječnik? Kako je pravilno?

E, to pogotov jebem! I jedno i drugo! Ko dva švedska kad bi jebala! E – tako!

Učila sam nevjerovatnom brzinom, rekli su u školi. Zapamtila sam pet obojenih rječnika u istom tromjesečju. U isto vrijeme sam prestala da pitam o po dvije riječi u *onom* jeziku. U bilo kojem njegovom imenu. Govorila sam onako kako sam čitala iz knjiga kojih je tetka imala više. U našoj kući nije bilo nikakvih knjiga, ako ih ja ne bih donijela iz škole. Moji su roditelji radili od jutra do mraka. S njima nisam razgovarala o jezicima. Uskoro smo prestali da razgovaramo o bilo čemu. Imala sam jedanaest godina.

Na brodu kojim smo došli u Švedsku, nekoliko mjeseci ranije, nisam zauzela ni jedno cijelo mjesto. Pored mene je moglo stati barem još jedno starije useljeničko dijete. Djecu su na brodu koji je te noći plovio iz Šwinoušcie u Ystad svi voljeli. Bilo je drugačije nego u autobusima, vozovima kojim smo se, dok sam bila savim mala, vozili u Bosni i brodovima u kojima smo išli na izlete kad smo odlazili na more. Tamo su djeca trčala i pričala naglas, smetala su svima – tu niko ko je bio dovoljno malen da drugima ostavi mjesta nije bio smetnja. Niko se, uostalom, nije pomjerao, svi su strpljivo sjedili i čekali da brod, koji je u valove uhvatila užasna oluja, konačno pristane u Švedskoj, bilo gdje u Švedskoj. Pored mene je sjedila nečija stara majka u dimijama i u šamiji. Sve vrijeme, to jest, kad god nisam bila u toaletu ili na palubi, milovala me po glavi i šaptala mi na uho nešto što nisam razumjela. Bila je tako zauzeta svojim šaputanjem i čekanjem na nešto što nije znala šta je, da nije primjećivala ni oluju, ni valove, niti izbezumljena lica stotina ljudi na brodu. Kad smo, nakon

osam sati plovidbe, pristali i stali silaziti s broda, ona je i dalje sjedila i šaputala nerazumljive riječi. Kad sam se izmakla i pošla van, nastavila je šaputati ka onoj strani na kojoj je sve vrijeme bilo moje uho. Jedan se Arap, koji je skupa s nama ušao na brod u Poljskoj, saseo prema njoj i izgovorio naglas nešto na jednako nerazumljivom jeziku. Stara je majka u čudu pogledala u njega:

Ništa te ja, sine, ne razumijem...

Izgledala je kao ljudi koji se probude iz dubokog i teškog sna poslije kojeg ništa na ovom svijetu više neće biti isto. Arap se tada okrenuo grupi koja je govorila *našim* jezikom pa se iz nje izdvojio jedan momak koji je majku uhvatio za ruke i pokušavao je podići sa klupe. Cijelo je vrijeme govorio, na kraju tako glasno da smo se svi skupa (a na brodu su se svi koji su govorili istim jezikom ponašali kao jedno tijelo, kao dijelovi istog, izmučenog i iščekivanja i nadom morenog tijela) okrenuli u njihovom pravcu:

Majka. Ustani majka! Idemo, stigili smo, majka!

A zar smo krenuli?

Gledala je u njega kao što osuđenici dočekuju vijest da im je smrtna kazna zamijenjena doživotnom robijom.

U nekim je ljudskim nezabilježenim zakonima propisano kako se ljudi u određenim situacijama imaju radovati. U nekim je ljudskim nerazumljivim situacijama radost samo daleko sjećanje koje se ne da prizvati niti nadom. Tada se smanjuje ljudski svijet. U njemu čekanje postaje jedini život, mali i beznačajan život, život koji se dešava u pauzi između dva nepostojanja. Nisam vidjela da li je majka ustala ili su je morali iznijeti sa broda. Progurala sam se na palubu da povratim, hiljaditi i posljednji put te noći.

Jonas me pita jesam li jutros povraćala. Nisam, lažem. Njega, jutrošnju menstruaciju, ginekologinju i kontracepcijske preparate. Putujemo vozom, jer nam je auto

ostao ispred prijateljeve kuće u Helsinborgu. U vozu mi je uvijek pomalo mučno. Ne mogu mu to reći. Nikad mu ne govorim da su moje mučnine počele onoga dana kad smo se skupa uselili u novi iznajmljeni stan. Istoga jutra. Ponekad bih voljela imati vlastiti spekulum kojim bih mogla vidjeti utrobu.

Bilo bi to kao da se savjetujem sa prijateljicom koja mrzi govoriti. Kao kad iz malo teksta izvlačiš veliku istinu.

Da li je ostao neki komadić njega koji će od sada rasti vrtoglavom brzinom i živjeti vlastitim životom a mene odvojiti od mog?

Da li je moguće da je doktorici nešto promaklo?

Kada i kako mogu biti potpuno sigurna da neću početi postojati na dva mjesta istovremeno, dok se u meni odvija drama nekoga ko će me zauvijek vezati, za zemlju, dom, jezik, za sve na svijetu?

Rječnik u slikama iz mog djetinjstva je na strelici koja je pokazivala matericu imao ispisano: *livmoder*. U bukvalnom prijevodu materica znači *majka života*. Materica bi bila majka života koji uvijek i iznova ima mogućnost da se u meni nastani. *Livmoder*. Majka. Ona, a ne ja. Mučnu slobodu da sa tim životom učinim šta god i kako god hoću imam samo ja.

Jonas mi priča o Helsingoru, gradu u koji smo se zaputili, o putovanjima i prijateljima:

Bilo bi dobro da danas ne krenemo na festival rano. Imamo cijeli dan na raspolažanju. Mogli bismo ići trajektom na izlet u Dansku.

Užasavam se pomisli da se dvadeset minuta vozim na trajektu punom alkoholičara i nedoraslih pubertetlija što koriste priliku da u danskim vodama za malo novca dođu do količina alkohola dovoljnih da se razboli cijela omanja srednja škola. Objašnjavam mu zašto mi se ta misao ne dopada. Kad pričam polako i ne podižem glas, Jonas me pažljivo sluša. Njego-

va pažnja je poput planova za proučavanje drevnih civilizacija – u svakoj primisli dubokog, upornog i usresređenog, tihom strašću zaljubljenika ispunjenog napora razumijevanja leži duboka smisljena želja za ulaskom, prisvajanjem i uklapanjem cijelog sistema u vlastitu, unaprijed smišljenu i brižljivo njegovanu, priču.

Ta nježna usresređenost čini da se opuštam i udaljavam, istom silinom i sa jednakom strašću. Govorim mu da imam morskobolest.

Već dugo imaš morskobolest?

Oduvijek. Ne od rođenja. Oduvijek – od te noći kad smo došli. Kroz brodski sam prozor gledala Sjeverno more. Bilo je crno i gubilo se u odbljescima noćnog neba. Ledeno more koje se uzdizalo na visinu veću od broda i bijesno nas sabijalo u gomilu. Kapetan je u Ystad-u govorio ruski sa nekim starijim ljudima. Rekli su da je govorio o nevremenu kakvo nije doživio u svojoj tridesetogodišnjoj karijeri. Valjda je namjerno o tome govorio tek na određitu. Azilanti paniče. Azilanti koji prvi put vide ledeno more paniče u sebi, izjedaju se sumnjom i nadama druge vrste, a vodu koja sama sebe povraća u mlazovima i pritom u širokim, grubim potezima ziba krcati brod, u stranoj zemlji, u kiši i pod munjama, smatraju normalnom. Nikad ne znaš šta je normalno za ovo more. Za novu zemlju. Ne želim ići brodom u Dansku.

Između Švedske i Danske danas i ne postoji granica u pravom smislu riječi. Ako

i postoji, niko je ne primjećuje. Zbog nje se brinu jedino oni koji pokušavaju prenijeti nekoliko piva ili bocu Aquavite više nego što je propisano i ja. Ne pijem alkohol.

Na granicama vidim samo ulaz za azilante. Od one noći nisam vidjela nikoga ko ulazi tamo. Dok se krećem, ulazeći sasvim mirno i bez guranja, sa gomilom ljudi na drugi, *normalni* ulaz, postrance gledam na pusti otvor za one koji traže spasa.

Asylsökande.

Gomila kojoj pripadam bezglavo se, malim, zbijenim koracima, kreće unutar trakom ograđenog područja. Ispred i iza sebe osjećam tijela. Pripadam tom velikom tijelu koje ide prema ljudima u uniformama, svakoga časa jedan se njegov dio probije na *onu* stranu i svaki put u svakom od tih trenutaka ostatak tijela osjeća gubitak i čekanje na drugi način. Svako se ponaosob izjašnjava da želi biti azilant, svi osim djece. Za sve nas svaki od tih trenutaka postaje čas poslije kojeg ništa na ovom svijetu više neće biti isto. Za djecu koja pripadaju tijelu također.

Prevode me tamo, neko me drži za ruku. Službenica me ne pita ništa. Jednako strahujem od toga i od mogućnosti da me upita a da je ne razumijem. Konačno izbijam u tunel koji vodi ka kombijima kojima nas odvajaju u manja tijela i transportuju nekuda. Ne želim biti dio velikog ni malog tijela koje kuca u istoj želji. Ne želim nikada dijeliti tijelo velikog straha.